

CAPITOLUL 7 TARANTULA

„Lasă-i să urască, atâta timp cât se tem.“

– CALIGULA, ÎMPĂRAT ROMAN

BANCHERII ELVEȚIENI NU VORBESC.

Dacă ar face-o, ar ajunge într-o închisoare de piatră rece pentru un timp foarte îndelungat, până când le mor toți clienții și nu mai e nimic de discutat.

După ce am fost lovit în moalele capului de memoriul de trei pagini al UBS-ului și apoi evitat, ignorat complet iar și iar, îmi venea să strig până la cer, să audă toată lumea ce aveau de gând nenorociții aceștia, dar legile bancare elvețiene îmi interziceau cu strictețe să fac publică toată treaba. Știam că n-aș fi apucat să fac un pas și niște gealați de genul Gărzii Elvețiene de la Vatican ar fi apărut imediat și m-ar fi târât la închisoare, unde singurii oameni cu care puteam vorbi ar fi fost omul de serviciu, vorbitor de franceză, și avocatul meu. Aici nu era ca la Boston, să angajezi vreo doi clovni și gata. Băieții aceștia erau de o seriozitate letală când se punea problema să strivească pe cineva care își bate joc de banii lor.

Un alt lucru pe care bancherii elvețieni nu-l fac este să dea în judecată băncile elvețiene. Asta, pur și simplu, nu o faci dacă te gândești să mai lucrezi vreodată în domeniul finanțelor corporatiste sau în activitatea bancară privată. În cazul meu, asta nu mă interesa de loc; știam că îmi puteam câștiga existența în încă șase moduri diferite, dar vestea procesului meu s-a răspândit

în UBS ca un incendiu în California. La două zile după ce Dr. Poncet a intentat procesul în Geneva, m-a sunat James Woods.

– Bradley, tu dai banca în judecată? Ți-ai pierdut mințile?

– La care întrebare vrei să-ți răspund mai întâi, James? „Da“ la prima și „poate“ la a doua.

– Serios, omule! Știi că n-ai să mai lucrezi în orașul acesta niciodată!

– Asta am mai auzit-o și, în plus, barmanul de la Pussy Cat îmi e bun prieten, sunt sigur că el îmi va da un post.

– Te rog! apoi a coborât vocea. Brad, îți spun că ăștia pe-aici deja scot fum pe urechi.

– Bun. Atunci vor plăti.

– Pe naiba! Mai bine mor decât să plătească.

Am râs.

– Ar fi genul de o înmormântare care mi-ar plăcea.

Mi-l și imaginam cum dă din cap în timp ce închide. Avea dreptate, nimeni nu ar îndrăzni să dea în judecată o megaputere bancară mondială, multimiliardară precum UBS, cea mai mare instituție financiară din lume și să creadă că va scăpa cu bine. Nimeni în afară de mine.

Când o mare corporație e dată în judecată, problema este că batalioane de avocați pot face ca procedurile să dureze la nesfârșit. Știam că ar trage de timp, ar cere amânări, m-ar ține în de poziții fără sfârșit și ar obiecta la fiecare mișcare. Dr. Poncet mă avertizase despre acest aspect, dar era exact la ce mă așteptam și chiar asta plănuisem. Dacă ei se gândeau că procesul era ultima mea surpriză, aveam pregătit și altceva pentru ei. Era timpul pentru etapa a treia a asaltului meu. Era timpul să devin coșmarul fiecărei mari instituții internaționale: un avertizor de integritate din interior, enervat și periculos.

Calcă-mă pe coadă și am suflat în trompetă!

Fiecare mare corporație din Occident are o serie de politici interne cu privire la avertismentele de integritate interne. V-ați gândi, poate, că acestea sunt create pentru ca un angajat care descoperă ceva în neregulă să poată reclama superiorilor lui, să poată rămâne confidențial și să își păstreze slujba, în timp ce compania rămâne pe calea cea bună, nu-i așa? Ei bine, realitatea

este că atunci când un angajat se află între ciocan și nicovală și nu are de ales decât să tragă semnalul de alarmă, toată lumea încuviințează din cap și spune „Mulțumim atâtâââ de muuuult“. Dar, după aceea, tipul devine un paria și ar putea la fel de bine să își tatueze un T de la trădător pe frunte. Cei care sunt avertizori interni știu că, în cadrul firmei respective, carierele lor sunt, practic, distruse și de aceea aceste acțiuni sunt la fel de rare ca virginele în Paris. Cei mai mulți dintre ei nu primesc niciun fel de recompensă și sunt tratați ca niște turnători: sunt intimidați, amenințați, ceilalți se aliază împotriva lor și îi evită. Își pierd slujbele, finanțele, familiile le sunt distruse și viețile prăpădite. Aproape nimeni nu face asta dacă nu i-a ajuns cuțitul la os.

Pe de altă parte, eu eram într-o poziție rară și avantajoasă. Teoretic, eram încă angajat al UBS, în preaviz și primeam un salariu substanțial. Eu deja demisionasem, ce mai puteau să-mi facă? Să îmi refuze bonusul? Asta o făcuseră deja și ne luptam la tribunal, așadar se puneau cu un tip care nu avea nimic de pierdut. Asta da prostie. Atâția finanțiști și afaceriști mari și tari la vârful piramidei UBS și niciun creier care să funcționeze în toată gașca.

Unul dintre ei, un gentilom numit Peter Kurer, era director în funcțiune și totodată și consilier general pentru UBS din toată lumea. El, personal, era autorul politicilor UBS în legătură cu avertizorii de integritate din interior. Existau trei documente lungi, cam zece sau cincisprezece pagini fiecare: Politica Grupurilor, Politica Corporatistă și Politica Operațiunilor Bancare Private. În cadrul acestor documente erau enumerate cu grijă procedurile pentru atragerea atenției în ceea ce privește fărădelegea și căutarea îndreptării ei. Spre deosebire de memoriul de trei pagini, acestea aveau toate logoul UBS și antet, și erau semnate de Kurer personal.

Ei bine, ghici cine avea niște foarte drăguțe copii digitale după aceste documente? I-am scris lui Kurer o scrisoare lungă, invocând drepturile mele în calitate de angajat al UBS-ului, de acționar și avertizor intern și, bineînțeles, i-am spus și de ce. Ca să mă asigur că înțelege foarte clar și răspicat mesajul, am atașat și o copie a propriilor lui politici și o copie a infamului memoriu de trei pagini. Dacă vă gândiți că m-a ignorat cum au făcut-o cei de la Resurse Umane, ei bine, m-am asigurat că nu are cum să o facă. De această dată am

obținut adresa poștală a fiecărui membru al Consiliului Director de la UBS și am trimis fiecăruia o copie pe hârtie a scrisorii și documentelor atașate pe care tocmai le trimiseseam lui Kurer – corespondență recomandată, cu confirmare de primire. Sistemul poștal elvețian e fără cusur, centrul lor principal de distribuție de lângă Geneva arată ca o așezare NASA, iar angajații sunt obsedați de bunul mers al corespondenței. Nimeni din Consiliu n-ar fi putut pretinde că nu a primit scrisoarea otrăvită.

Trei zile mai târziu... Bum! Era ca și cum aș fi aruncat o bombă nucleară. Prietenii mei din interiorul băncii începuseră să îmi trimită e-mailuri de pe conturile lor personale.

- Brad, n-ai idee ce se întâmplă la bancă zilele astea.
- E posibil să am idee.
- Țștia fac pe ei!
- Foarte bine. Am să le trimit un bax de hârtie igienică.

Mai târziu, am primit un e-mail de la Peter Kurer. „Domnule Birkenfeld, doi investigatori interni de la sediul general din Zürich ar vrea să vă intervieveze mâine. Sunteți disponibil?”

„Îmi voi face timp“, am răspuns eu.

După aceea, l-am luat pe Dr. Poncet să luăm prânzul la Hotel des Bergues, chiar peste pod, pe partea cealaltă a lacului. Am mâncat risotto cu homar în același bar în care obișnuia să vină Ian Fleming în anul în care a studiat la Geneva. Era locul perfect pentru conversații conspirative: lemn de castan închis la culoare, scaune albastre de brocart, covoare persane bogate și chelneri discreți care păstrau distanța.

– Ascultă, doctore, am spus, golani ăștia vor încerca să mă amețească. Ajută-mă să ies din asta și să-i facem să dispară.

– Asta nu se va întâmpla, Bradley, a spus Poncet. Pentru că eu voi fi acolo, cu tine. Suntem în toiul procedurilor legale, iar tu nu te vei afla acolo fără pistolarul tău, ca în westernurile acelea care vă plac vouă, americanilor, așa de mult.

– Ca în *Unforgiven*⁹? am zâmbit.

⁹ Neiertat (lb. engl.)

– Nu am văzut filmul, dar titlul pare potrivit.

În dimineața următoare, Dr. Poncet și cu mine am apărut la aceeași clădire UBS unde mă întâlnisem cu Monica și cu Juerg. Până să ajungem acolo, numele și chipul meu fuseseră deja trimise tuturor birourilor de securitate din bancă, asemenea unui semnal de alarmă, motiv pentru care ne-am ales cu o escortă foarte atentă până la etajul prevăzut, într-o cameră de conferințe mică și austeră. Înăuntru, doi investigatori interni de la Zürich stăteau de cealaltă parte a mesei, domnii Schmidt și de Courton. Arătau ca o pereche de gemeni subțirei din *Men in Black*. Dr. Poncet a scos cartea de vizită și le-a pus-o pe masă. Ochii li s-au mărit.

– Ce caută avocatul dumneavoastră aici, dle Birkenfeld? a întrebat unul din ei.

Înainte să apuc să răspund, Dr. Poncet m-a dat la o parte și a sărit:

– În primul rând, dl Birkenfeld nu are încredere în această firmă. În al doilea rând, cu siguranță că nu are încredere în niciunul din voi. Deci, dacă aveți vreo obiecție în ceea ce privește prezența mea aici, puteți pleca chiar acum.

– Nu, nu, nu.

Celălalt a făcut un semn cu mâna:

– Trebuie să raportăm la Zürich.

– Atunci vă sugerez să luați loc și să tăceți, a răspuns rapid Poncet. Și haideți să facem treaba.

Toată întâlnirea a fost ca un meci de box, cu mine care repovesteam tot ce am făcut și de ce și cu cei doi clovni care o tot luau pe ocolșuri și se eschivau. Dr. Poncet nu i-a întrerupt prea mult și nici nu mi-a șoptit prea multe avertismente în ureche, pentru că îl pusesem deja la curent cu planul meu. Aveam de gând să le livrez câteva informații corecte și unele chestii inventate, pentru că plănuiam ca, mai târziu, să mă folosesc de amicii mei din bancă pentru a-i discredita pe indivizii ăștia. Dacă aveau de gând să facă o anchetă serioasă, s-ar fi uitat la toate reclamațiile mele susținute de documente. Dacă nu, totul ar fi fost doar un spectacol de fațadă, cum mă și așteptam.

După o oră și-au strâns notițele și servietele.

– Vom demara o investigație amănunțită, a promis unul din ei, în timp ce al doilea încuviința din cap.

– Sunt sigur că așa veți face, domnilor, am spus eu. Distracție plăcută.

Ei bine, am avut din nou dreptate. Peter Kurer a cerut o anchetă internă completă, dar formală. A durat cam o lună, dar el și omuleții lui gri au mușamalizat tot scandalul. Din treizeci și ceva de oameni de la Biroul American din Geneva, abia dacă au intervievat doisprezece. La Zürich, unde o operațiune identică de Net New Money era în toi, nu au vorbit cu nimeni. Niciuna dintre acuzațiile mele „creative“ nu fusese menționată. Informațiile mele obținute pe șest erau prea bune. Uneori detest să am dreptate.

În cele din urmă, am primit un e-mail de la Kurer, în care țopăia ca o balerină pe cărbuni încinși.

„Am întreprins o anchetă aprofundată și sunt încântat să spun că toate sesizările dumneavoastră au fost rezolvate. Se pare că, în trecut, au fost făcuți niște mici pași greșiți și este de înțeles de ce ați interpretat greșit anumite e-mailuri mai vechi sau modalități de comunicare, dar acestea au devenit irelevante cu timpul...”

Bla, bla, bla, bla. Nu s-a referit deloc la balega vacii elvețiene care mânjise pantofii tuturor. Eram furios. Că mă tratezi ca pe un gură-spartă și ca pe un trădător, fie! Dar ca pe un mincinos? Acum te joci cu focul. Scrisoarea lui se încheia cu o frază-cheie și atunci am înțeles obiectivul lui principal.

„Dat fiind faptul că investigația s-a încheiat, am dori să ajungem la o înțelegere în legătură cu bonusul dumneavoastră. Vă rog să mă contactați cât de repede veți găsi timp.”

I-am trimis scrisoarea prin fax doctorului Poncet. El l-a sunat direct pe Peter Kurer.

– Înțeleg că ați dori să ajungeți la o înțelegere cu dl Birkenfeld, a spus Poncet. Suntem de acord să facem asta. Îi datorați 600 000 de franci elvețieni. Scrieți-i un cec pentru suma aceasta și vom dispărea.

Buuu! Toate tunurile de pe flancul acesta au tras! Juridicul de la UBS a luat-o razna și echipa lor de avocați s-a strâns la tribunal pentru audieri preliminare, țopăind, scoțând fum pe nări și urlând „Fault!” în timp ce eu

și Poncet stăteam acolo și căscam. Judecătorul nu înghițea gogoșile lor și le-a oferit ocazia să ajungem la o înțelegere amicală sau să riscăm un proces în toată regula, cu toate ororile adiacente: publicitate negativă și presă pe măsură. M-am dus să aștept acasă. James Woods m-a sunat și am ieșit să bem ceva la La Clémence, un café-bar foarte stilat din orașul vechi, cu umbrele mari verzi și draft proaspăt.

– Ar trebui să vezi ce se întâmplă la birou, mi-a spus el sorbind din berea St. Andrew. Când se vorbește despre tine, parcă s-ar vorbi despre Osama bin Laden.

– Ceea ce e destul de amuzant, James, fiindcă e foarte probabil ca ei să fie bancherii lui.

– Nu, Brad, serios! Cred că vor comanda ținte speciale de darts cu chipul tău pe ele. Ai ceva curaj să faci așa ceva.

– Păi, ce-i trebuie unui bărbat în afară de cojone?

Banca a mai făcut o încercare jalnică de înțelegere, ceea ce a fost o altă greșeală tactică tâmpită. L-au sunat pe Dr. Poncet și mi-au oferit 100 000 de franci elvețieni, o *șesime* din ce îmi datora. Eu eram destul de nervos, dar am crezut că lui Poncet avea să-i pocnească o venă.

– Ne vom vedea la tribunal! a urlat prin telefon.

Pe măsură ce trecea timpul, toți cei din sediul central UBS știau că vor pierde. Legile și regulile elvețiene cu privire la statutul angajatului erau complet inflexibile și ei știau că judecătorul avea să fie neiertător. În acele momente, am admirat tipicul „băț în fund“ elvețian. Acel judecător nu avea să se clinească. Se pare că sediul central din Zürich l-a chemat pe Bovay la Geneva, cu o zi înainte de proces și i-ar fi spus: „Christian, plătește-i nenorociții aceia de bani și gata!“

Asta a fost. Ne-am strâns în afara tribunalului, în camerele consiliului, unde avocatul principal al UBS, de la prestigioasa firmă de avocatură Lenz & Staehlin, care ca și cum l-ar fi călcat un tren, a bolborosit oferta.

– Domnule Birkenfeld, suntem pregătiți să vă transferăm 575 000 de franci elvețieni mâine, la prima oră. Sunteți de acord cu asta?

M-am plimbat în jurul mesei, l-am bătut pe umăr și am zâmbit.

– Da, ar fi în regulă, am spus eu.

Și ca să răsucesc cuțitul în rană am adăugat:

– Și mi-i veți plăti offshore, nu-i așa?

Tipul a rupt creionul și s-a înroșit atât de tare încât am crezut că va face un atac. Dr. Poncet m-a tras de mânecă și m-a scos de acolo. Am mers într-un bar din zonă și am sărbătorit cu șampanie victoria mea istorică. Dădusem în judecată cea mai mare bancă din lume, pe terenul ei, și câștigasem!

Timp de zece zile după aceea, am dat niște petreceri de pomină. La urma urmei, tocmai întrecusem una dintre cele mai puternice bănci din lume la propriul joc murdar și plecasem învingător. Clubul Pussy Cat, un alt loc vizitat adesea de Ian Fleming, era chiar după colț și peste deal de apartamentul meu din Eaux-Vives. De ani de zile, eram un client obișnuit acolo și dansatoarele rusoaiice și ucrainene erau mereu bucuroase să mă vadă, dar în special acum, când le cumpăram rânduri de șampanie la suprapreț și eram „lucrat” de două blonde uluitoare, numite Natașa și Svetlana. Dar destul de repede, lucrurile astea și-au pierdut hazul. Pentru prima dată în viață nu dormeam bine noaptea.

S-ar zice că o infuzie de mai bine de jumătate de milion este un relaxant eficient, dar aveam deja o grămadă de bani, câștigarea bonusului nu m-a ajutat cu mare lucru. Într-o dimineață, după ce adormisem la patru, m-am trezit la șapte în sunetul tramvaielor care porneau în cursă. Așternuturile erau mototolite, focul mocnea încă în șemineu, o sticlă goală de șampanie plutea într-o frapieră cu gheață topită, iar oglinda de la baie era ornată cu urma unor buze mari, cu ruj roșu. Nimic din noaptea trecută nu-mi era clar, în afară de un singur lucru: încă nu terminasem cu UBS.

Atunci am realizat că eu, de fapt, nu câștigasem nimic. *UBS* câștigase. Toată monstruoșitatea coruptă a sistemului bancar elvețian câștigase. Lucrasem cu și pentru acest sistem timp de zece ani, câștigasem tone de bani pentru ei și

ajutasem la construirea jocului lor de aspirat lichidități nord-americane cu mare artă. Cu toate acestea, ei erau gata să ne distrugă pe mine, pe colegii mei și pe acționarii lor fără urmă de integritate sau regret. Chiar și atunci când i-am prins cu mâța-n sac, ei au mințit, au uneltit și au încercat să mă înșele încă o dată, preventiv. Desigur, au plâns, s-au luptat cu mine pentru bonusul meu, s-au agitat, dar era doar de suprafață. Șase sute de mii de dolari? Țștia erau bani de buzunar la UBS! Ar fi putut să fie isteți și să se scuze, să îmi dubleze bonusul, să îmi cumpere o mașină nouă și să dea o mare petrecere de rămas-bun și cheltuiala tot n-ar fi însemnat nimic pentru ei. Poate că dacă ar fi făcut asemenea gesturi, aș fi plecat pur și simplu.

Dar așa nu. Nu cu gustul trădării pe limbă. Contul meu bancar era plin, aș fi putut face orice voiam. Aș fi putut să pun pe picioare o firmă proprie sau doar să mă plimb prin Europa pur și simplu sau să mă duc acasă să îmi vizitez familia și prietenii. Dar toată chestia asta îmi stătea în gât ca o bucată de măr putred. Se îndoiau de hotărârea și de resursele mele. Își imaginau că pot să plătească și să își continue afacerile murdare, în timp ce eu plecam spre asfințit ca un tâmpit de clovn american de la rodeo. *Greșit*. Nu terminasem nici pe jumătate cu ei, nici pe departe. Prea mulți oameni obișnuieți care abia își plăteau impozitele superumflate fuseseră păgubiți de această escrocherie elvețiană, iar eu, pe parcursul carierei mele, fusesem unul dintre soldații lor de top. Ideea că jigodiile de la UBS vor continua să-i acopere pe toți rechinii grași și actorii proști din toată lumea, fără să dea doi bani pe legile altora sau pe cei ca mine, care plăteau prețul, mă scotea din minți. Trebuia să existe o cale de a înceta totul.

Nu puteam vorbi cu niciunul dintre prietenii mei din Geneva despre tulburătorul meu conflict interior; ca și mine, cei mai mulți dintre ei erau bancheri, legați de regulile elvețiene despre discreție și secrete. Dar aveam totuși un prieten în care puteam avea încredere: Sanjay Kumar. Era un profesionist tăcut, un expert al trusturilor, născut în India și crescut în Elveția; făcusem ceva afaceri împreună, dar niciodată nu lucrasem pentru aceiași oameni. Sanjay era un om cu clasă, înalt și subțire, cu o căsnicie fericită

și calm ca lacul Geneva în luna iulie. Singurele lui mici slăbiciuni erau pictura și mașinile clasice vechi. „De încredere“, asta era cartea lui de vizită.

Am aranjat să luăm cina împreună la La Favola, un restaurant italian liniștit în Orașul Vechi, unde cash-ul era singura metodă de plată acceptată. Era în timpul săptămânii, așa că eram numai noi și ospătarii și alte zece mese goale, acoperite cu fețe de masă din in fin, argintărie sclipitoare și lambriuri de lemn de epocă. Am împuns cu furculița în farfuria cu paste a l'arrabiata.

– Văd că nu pot să trec peste asta, Sanjay.

– Dar ai câștigat, Brad, a spus el cu accentul lui indo-britanic. Am auzit că ai fost sclipitor.

– N-am câștigat nimic în afară de bani. Cred că trebuie să merg un pas mai departe.

– Ce înseamnă mai exact „mai departe“?

– America.

S-a oprit din mâncat, s-a lăsat pe spate și a sorbit din paharul cu Pinot Noir.

– Prietene, sper că realizezi că riști nu doar să fii pus sub acuzare aici în Elveția, ci poate chiar mai mult. E posibil să îți riști viața.

– Nu și dacă reușesc să fiu protejat de către guvernul american.

Sanjay a dat din umeri.

– Ei bine, Brad, tu știi că sunt alături de tine indiferent de calea pe care decizi s-o iei.

– Știu, am spus eu și am zâmbit. De aceea suntem aici, la cină.

– Și de aceea tu plătești nota, a zâmbit el.

Ne-am despărțit, iar eu am plecat acasă, am trecut pe lângă ferestrele lucitoare cu trabucuri Davidoff, pe lângă ciocolatele fine Auer și pe lângă vitrina pielăriei Bally cu piele moale ca untul, amintindu-mi cât eram de încântat cu ani în urmă de toate aceste delicatese și jucării. Acum, toate deveniseră lipsite de sens. Discuția mea cu Sanjay era cel mai apropiat lucru de o consultație psihologică pe care-l trăisem, însă nu aveam nevoie de psiholog. Știam ce aveam de făcut și eram hotărât ca strategia mea să reușească.